

Foto: Kerstin Söderlind

EN VIK I
Sjöriket sköne
ARKELSTORPSVIKEN

KONSTEN ATT LEVA I SAMSPEL MED NATUREN –

EN VANDRING RUNT ARKESTORPSVIKEN I SJÖRIKET SKÅNE

Denna folder är framtagen inom Leaderprojektet. "En Vik i Sjöriket Skåne", vilket har varit ett samarbete mellan Oppmanna Vånga Bygderåd och Högskolan Kristianstad. Projektet har finansierats av Leader Sydöstra Skåne och Havs- och fiskerifonden.

Projektets huvudmål har varit: Att samla in kunskap och underlag för att utveckla en åtgärdsplan för Arkelstorpsviken. För att nå detta huvudmål har vi arbetat med ett antal delmål, vilka är:

Delmål 1: Att fastställa hur mycket näringsämnen som kommer från tillflödena och hur mycket som kommer från historiska källor.

Delmål 2: Att studera innehållet i sedimenten i sjön. Dessa analyseras på

innehåll av miljögifter tungmetaller, oljeföroreningar, PAH'er och bekämpningsmedel. Men även på innehåll av näringsämnen, för att undersöka ett eventuellt värde som gödningsmedel för närliggande åkermark.

Delmål 3: Att åldersbestämma sedimenten. En stor fråga är varför sjön ser ut som den gör. I folkmun handlade det om det kommunala reningsverket. Från andra håll beskrivs det som en naturlig igenväxning. Genom att datera sedimentprover med hjälp av kol 14 metoden kan man få klarhet i frågan.

Delmål 4: Att skapa mötesplatser och tematiska aktiviteter kopplat till provtagning och ekosystemtjänster. Samt att ge människor en plattform att ta till vara och öka det lokala

engagemanget kring Viken, där erfarenheter, kunskap och kompetens medverkar till ett engagemang för bygden och för miljön.

Processen har flera delar i att identifiera, kartlägga och synliggöra ekosystemtjänster, samt att skapa en öppen och delaktig process kring provtagning och mätningar i Viken. Frågeställningar lyfts kring hur vi kan påverka vår konsumtion, miljöpåverkan och avtryck identifieras, samt att stärka kunskapen kring våra möjligheter att påverka och utveckla nya lösningar för Viken.

Foto: Alexander Persson

Foto: BrittMarie Eriksson

BAKGRUND

Arkelstorpsviken är den norra delen av Oppmannasjön. Viken bildar en ca 80 hektar stor vattenspegel som förbinds med övriga Oppmannasjön genom en smal kanal, Rännan. Viken omges till största delen av jordbruksmark och i norr ligger samhället Arkelstorp. Boende i området har under årens lopp upplevt att Viken alltmer växer igen och blir grundare av ansamlad illaluktande sediment. Provtagnings tillsammans med Högskolan Kristianstad vintern 2016 - 2017 visade på ett sedimentdjup på över 7 meter i Viken och ett vattendjup på 0,5 - 1 meter.

Det har under senare år höjts varningar att det nu börjar ansamlas

sediment utanför Viken, vilket tyder på att problemet rör sig genom Rännan ut i övriga Oppmannasjön. Nedströms finns Natura 2000 områden i Oppmannasjön följt av Ivösjön med utlopp i Hanöbukten.

För att identifiera möjliga lösningar kring Arkelstorpsviken krävs det mer kunskaper. Först och främst måste det klarläggas om den stora näringsbelastningen kommer från avrinningsområdet uppströms Viken eller om de näringsämnen som noteras i miljöövervakningen kommer från sedimenten som ligger i Viken (historiska synder). Inom ramen för projektet har vi samlat in en stor mängd data som underlag till åtgärdsförslag för en friskare Vik samt för att kunna nyttja

området för friluftsliv och rekreation.

I Kristianstads kommuns översiktsplan, beslutad 2013, presenteras en inriktning för området Arkelstorpsviken inom Grönska och rekreation

”Ett promenadstråk längs sjöns östra sida skulle framhäva Arkelstorps läge vid Oppmannasjön och öka rekreativsmöjligheterna i anslutning till orten. Det kan vara en förhållandevis enkel stig med spänger ut i vassen som ansluter till båtbyggnaden. Tillsammans med befintliga vägar skapas en rekreativ slinga för fotgängare. Några av de befintliga fastigheterna sträcker sig ända ner till sjön, vilket kan innebära svårigheter med ett eventuellt genomförande.”

VÅRT VATTEN ENGAGERAR

Arkelstorp är Kristianstads kommuns nordligaste basort och har 2285 invånare, varav 810 bor i tätorten Arkelstorp. I området finns ett unikt vattensystem som med Ivösjön, Oppmannasjön, Sjön Immeln, Råbelövssjön, Raslången, Filkessjön, Lerjesjön, Bäen, Halen, Blistorpssjön, Kroksjön, Hava Gyl, Levräsjön och Grundsjön ofta benämnt Sjöriket Skåne.

I Arkelstorp bor 810 personer och i projektet En Vik i Sjöriket Skåne har 779 deltagare i deltagit i projektets träffar, varav 357 unika individer har medverkat i projektets arbete och processer på olika sätt.

	Kvinnor	Män
17 år och yngre	4	3
18 – 24 år	1	
25 – 34 år	16	28
35 – 44 år	29	51
45 – 54 år	58	51
55 – 64 år	130	104
65 – 74 år	104	149
75 år och äldre	27	27
TOTALT	366	413

Medverkande individer uppdelat på ålder och kön.

Foto: BrittMarie Eriksson

VAD FINNS I VIKEN?

Vad finns i Viken? Det är frågan som ständigt kommer upp och diskuteras när människor möts. Förslagen och åsikterna är många om hur man på bästa sätt går till väga för att få en renare Vik, men svaren dröjer och då funderar vi istället på: Vad finns runt Viken?

Med den frågeställningen som utgångspunkt genomförs en Bioblitz, som är en mötespunkt mellan experter och allmänhet, då man undersöker fauna och flora i ett område.

Syftet med en Bioblitz vid Arkelstorpsviken som pågick under 24 timmar var att identifiera och synliggöra områdets mervärden och den unika miljön som finns runt sjön.

Scouterna inventerade växter och räknade in fågelarter. Barnfamiljer sökte insekter, nattfjärilar och räknade in trädslag.

Intresserade deltagare samlade in och rapporterade arter, experter från Högskolan Kristianstad räknade och identifierade allt som lämnades in. Totalt dokumenterades och listades 663 olika arter, vilket slog alla förväntningar med tanke på att denna Bioblitz genomfördes i augusti månad och under dagsregn.

Även ett provfiske genomfördes i samband med Bioblitzten och fångsten bestod av 10 olika arter som Abborre, Björkna, Brax, Gädda, Gärs, Gös, Löja, Mört, Sarv, och Sutare. Den absolut mest dominerande rovfisken i fångsten var Gös.

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: BrittMarie Eriksson

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Vad är en ekosystemtjänst och hur hänger de ihop med varandra? Det kan vara små och stora enheter av naturen tex ett hav eller en damm eller en stubbe eller en skog!

En expert på området, bjöds in för att inspirera kring kunskap om ekosystemtjänster. Deltagarna som medverkade i arbetet fick lyfta fram viktiga ekosystemtjänster runt och i Arkelstorpsviken.

Deltagarna identifierade tjänster och företeelser, ett urval tjänster prioriterades och hamnade i det kulturella området, som:

utstakade vandringsleder, stigar och cykelleder, fågeltorn, göra sjön synlig men inte överexponerad, inventeringar, informationstavlor och appar, kartor för att stärka tillgängligheten.

Det finns mängder av ekosystemtjänster i och kring Viken och genom

att identifiera och lyfta fram sammanhang och nyttor vi har av Viken, har ett större intresse för naturen skapats.

Ett urval av ekosystemtjänster presenteras, men då vi inte alltid ser vad som är viktigast och hur kedjor hänger ihop är det bara ett urval av områden som är extra synliga just runt Viken. Vi måste tänka på att allt hänger ihop, faller en så måste det finnas ersättare.

Biologisk mångfald är både en egen ekosystemtjänst men även grunden för alla andra ekosystemtjänster. Därför ger oss många arter, naturtyper och olika miljöer runt Viken en större biologisk mångfald och fler och säkrare ekosystemtjänster.

VI DELAR UPP EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster delas in i fyra områden:

Försörjande: Ger oss människor livsnödvändiga resurser som t.ex. syre, rent vatten, råvaror till material och energi. De omvandlas sedan till produkter, t.ex. kläder, mat, spannmål, dricksvatten, trävirke och bioenergi.

Reglerande: Upprätthåller en viss balans i naturen och motverkar störningar, förhindrar katastrofer, växttäcken som förhindrar jorderosion, insekter som sköter pollinering och fåglar som äter skadeinsekter, luftrening och klimatreglering.

Kulturella: Andliga och känslomässiga naturupplevelser leder till psykisk och social hälsa. Platser för träning, motion och rekreation t.ex. friluftsliv, hälsa, natur/kulturarv och turism.

Stödjande: För att övriga tjänster ska fungera, t.ex. fotosyntes och bildning av jordmån. Vi använder Kristianstads kommuns symboler, för att presentera ett urval av Arkelstorpsvikens ekosystemtjänster.

För att äpple ska bli till behövs det att följande ekosystemtjänster samarbetar:

Läs gärna mer om ekosystemtjänster på www.kristianstad.se

SYMBOLER FÖR EKOSYSTEMTJÄNSTER

Nedan symboler är ett urval av de ekosystemtjänster som finns och samarbetar runt Viken.

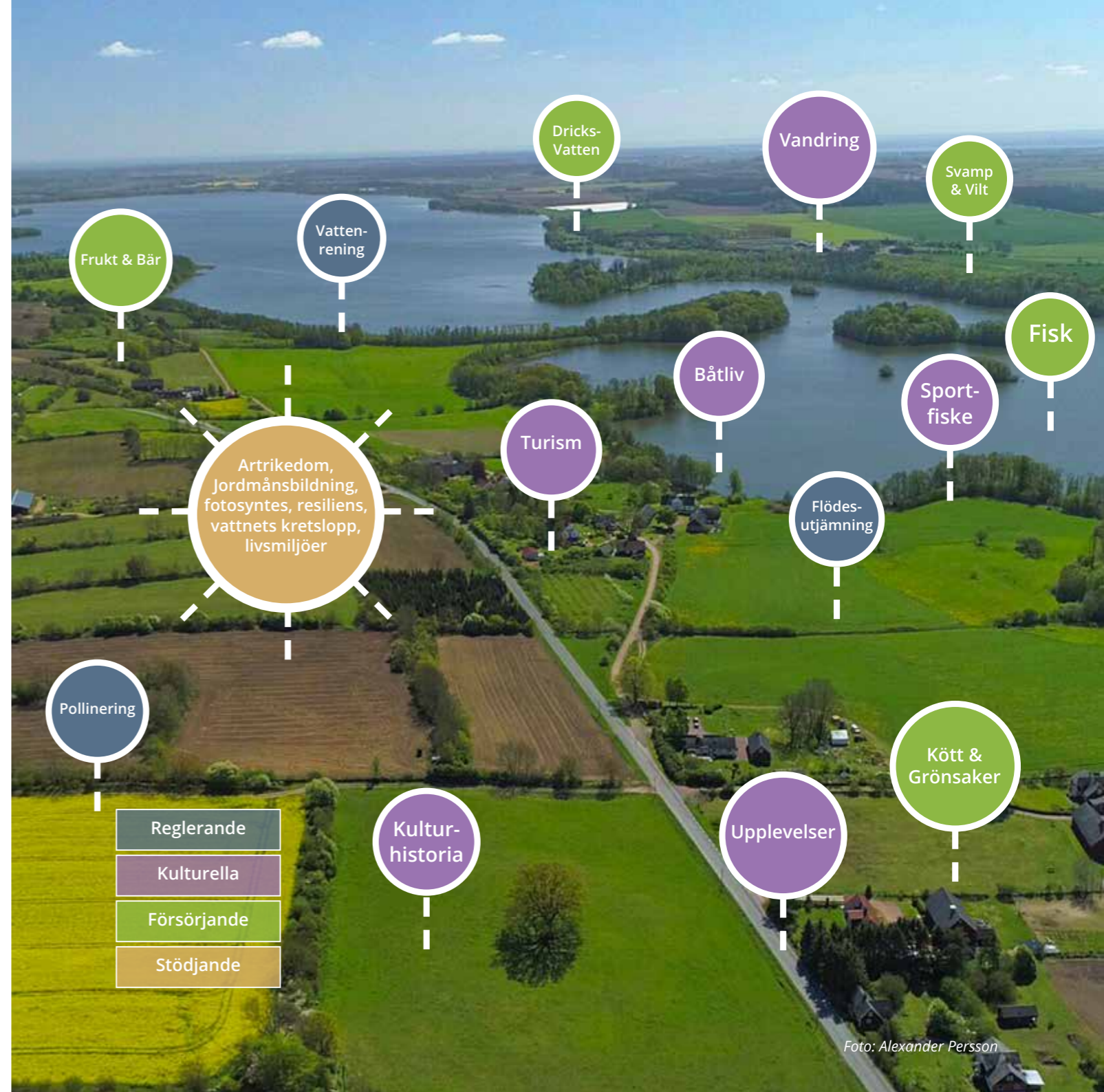

Foto: Kerstin Söderlind

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: Ann Veszpremi

Foto: Kerstin Söderlind

Foto: Kerstin Söderlind

ALLEMANSRÄTTEN

DET HÄR FÅR DU GÖRA:

- Gå, cykla och rida och vara nästan överallt i naturen. Men inte för nära boningshus (villor). Om du öppnar en grind måste du stänga den bakom dig.
- Gå, cykla och rida på privata vägar.
- Tälta en natt. Vill du tälta längre tid måste du fråga den som äger marken.
- Bada, åka båt och gå iland, men inte nära boningshus (villor).
- Plocka blommor, bär och svamp.
- Fiska med metspö och kastspö utmed kusten och i de fem största sjöarna (Mälaren, Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland).

- Du får göra upp en liten eld om du är försiktig. Elda inte direkt på en berghäll, den går sönder. Det är bäst att elda där det finns en särskild plats för eldning. På sommaren är de ofta förbjudet att elda. Fråga din kommun vad som gäller.

DET HÄR FÅR DU INTE GÖRA:

- Du får inte passera över tomter, trädgårdar, planteringar eller odlad mark, tex åkrar.
- Du får inte köra bil, motorcykel eller moped i naturen. Du får heller inte köra på stigar, parkvägar eller i motionsspår.
- Du får inte elda om det är mycket torrt väder eller blåser hårt. Då kan elden sprida sig.
- Du får inte ta eller skada träd och buskar.
- Du får inte ta frukt, bär, grönsaker eller något annat som växer i trädgårdar, planteringar eller på åkrar.

- Lämna inte kvar eller kasta något skräp. Burkar, glas, plast och annat skräp kan skada djur och människor.
- Du får inte jaga, störa eller skada djur. Det är också förbjudet att ta fågelägg eller röra djurens bon eller ungar.
- Du får inte fiska utan tillstånd i sjöar eller vattendrag. Du be-

- höver inte tillstånd för att fiska med metspö eller kastspö vid kusten och i fem stora sjöar.
- Hundar får inte vara lösa i naturen under tiden 1 mars – 20 augusti. Då har djuren ungar. En lös hund kan skrämja och skada djuren. Det är bäst att alltid ha hunden kopplad i naturen.

Uppgifter från:
www.skogssverige.se/friluftsliv-jakt/allemansratten

FÅGELSKÅDNING

Ta med en kikare och en fågelbok på promenaden, ta även med dig den lilla anteckningsboken att notera vilka arter du ser. Fågellivet är som intensivast på morgonen och vid varje årstid ser du olika arter.

Arkelstorpsviken och Oppmannasjön är starten på det sjö- och skogslandskapet som erbjuder besökare en lite vildare och mer orörd natur - Sjöriket Skåne.

I det fågelrika området kring Viken

har inrapporterats 163 arter till Artportalen, då är 88 häckfåglar och de övriga är tillfälliga rastande och födosökande gäster. Under vinterhalvåret finns stora grupper med gäss och änder i Viken.

Nordöstra Skåne har fantastiska fågelmarker, här häckar och rastar ett stort antal rödlistade fågelarter.

Fåglar som ekosystemtjänst äter insekter och på så sätt förhindrar skadeinsekter att breda ut sig.

Foto: BrittMarie Eriksson

VATTENRENING

Vattenrening får vi på köpet i Arkelstorpsviken, med olika miljöer som fördröjer, filtrerar och binder näringsämnen och föroreningar. De bildar naturens eget vattenreningssystem. Dessa miljöer bildar översvämningsskydd och utjämnande av flöden. De upprätthåller även en viss balans i naturen, motverkar störningar och förhindrar katastrofer, växttäcken förhindrar jorderosion, insekter sköter pollinering och fåg-

lar som äter skadeinsekter.

Men framför allt består Vikens natur av viktiga livsmiljöer för bland annat fåglar, groddjur och barnkammare för många vattenlevande djur, t.ex. insekter och fiskar.

Vid provfiske under Bioblitz framkom att Viken är en viktig barnkammare för Gös. Även den rödlistade Nissöga finns i Viken.

Foto: BrittMarie Eriksson

HÄLSA OCH REKREATION

VI DRAR ÅT SKOGEN

När vi vistas i naturen påverkas generellt sett vår hälsa på ett positivt sätt. Att ta vara på naturens hälsobringande effekter är en viktig del i att må bättre. Att vandra längs vatten eller en tur på sjön erbjuder stor betydelse för vårt välbefinnande. När vi dessutom hör spännande ljud som vi inte möter varje dag som t.ex. trädens sus, eller sävens prassel så har det en lugnande inverkan som gör att vi återhämtar oss och mår bättre.

Även korta stunder i naturen, en promenad efter lunchen eller en cykeltur i solnedgången, ger oss ett bättre välbefinnande och ger en känsla av närhet och sammanhang. Vi lär känna naturens olika skeenden och det skapar en större förståelse för människans delaktighet och möjligheten att påverka.

Vi blir lugnare, mer uppmärksamma och tänker klarare när vi t.ex. lyssnar på vågornas kluckande eller

ett porlande vattendrag. Fåglarnas kvittrande eller när boklöven slår ut då varje löv knäpper till är en upplevelse i sig.

Den moderna tappningen s.k. skogsbad med hälsobringande effekter i naturen ger lugn och medvetenhet. Dessa promenader kan genomföras i grupp eller i egen regi. Det viktigaste är att vi lär känna naturen och oss själva.

UPPLEVELSER OCH KULTUR

Arkelstorpsviken ligger mitt i ett unikt sprick- och sjölandskap som präglas av de geologiska förutsättningarna med de små bergen och sluttningarna ner mot sjöarna och de vackra bokskogsområdena. Naturupplevelsen speglar egenskaperna knutna till hur området brukats genom tiderna. Här ger odlingslandskapet med bär- och fruktodlingar på sluttningarna ner mot sjöarna ett kännetecken för stora de fruktod-

lingsområdena. Bygdens identitet bygger på alla natursköna områden och vackra välskötta fruktodlingar.

Vi har sökt och identifierat upplevelser som har historiska och geologiska värden som visar hur människan har formats av naturen runt Viken och hur människan har skapat värden som idag erbjuder upplevelser, förståelse, rekreation, skönhet, kunskap och utbildning.

På vandring runt Viken finns många lämningar som har skapats av naturen och av människan som ruiner, stentrappor, tvättbryggor, brunnar, vilka har haft stor betydelse för möjligheten att leva, bo och verka i bygden.

Området är historiskt intressant som Barumkvinnans hemtrakter,

Foto: PerMagnus Persson

Foto: Benny Hjalmarsson

Foto: Kerstin Sjöerling

Foto: PerMagnus Persson

MAT OCH LIVSMEDEL

Bygdens identitet handlar ofta om odling, livsmedelsproduktion och förvaltningar av marker för försörjning. Vi befinner oss i ett av de största frukt- och bärproduktionsdistrikerna i Sverige. Fruktodlingarna är bygdens historia, kultur, kännetecken och stolthet, härifrån kommer frukt och bär till många människor i Sverige.

I all odling är begreppet sårbarhet viktigt. Balansen mellan ekosystemtjänsterna är helt avgörande. Det måste vara en harmoni mellan de stödjande tjänsterna och de försörjande, alltså de som vi människor plockar ut.

Till de stödjande hör biologisk

mångfald, livsmiljöer för växter och djur, fotosyntes, primärproduktion, jordmånsbildning, näringsvävar i naturen och olika biologiska, geologiska och kemiska kretslopp. Flera av dessa förstår vi tyvärr inte ens, eller känner till, och därför är det viktigaste att alltid försöka låta miljön vara så naturlig som möjligt.

I dagens odling finns certifierings-system som är grunden för att på bästa sätt hålla balansen och säkra att odlingarna är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbara.

Kring Viken finns generösa naturresurser i form av frukt och bär, fisk och vilt, svamp och örter.

Foto: BrittMarie Eriksson

Mat

Foto: PerMagnus Persson

BESÖKSNÄRING

Där vägen tar slut, där börjar stigen och in i Sjöriket Skåne och runt Viken leder stigarna dig på upptäcktsfärd till fågeltorn i vassen, branta sluttningar ner mot vattnet, stora bokskogsområden, gammal kulturbygd med ängsodlingar.

Här finns möjligheterna att söka det okända för en oväntad naturupplevelse och här kan du kan möta tystnaden, upptäcka glädjen i att se och höra olika fågel- och djurarter, med årstidernas skiftande skepnader. Enkelheten och närvaron i naturen ger en betydande återhämtning och en annan kroppsrhythm. En hjort som betar eller havsörnen som seg-

lar över dig, ger en upplevelse du minns.

I Sjöriket erbjuds aktiviteter med inriktning på flera områden som på olika sätt är beroende av naturen och dess ekosystemtjänster i balans.

- Vandringspaket och boende
- Blomsterträdgård och köksträdgård
- Slottsliv och B&B
- Odling och förädling
- Måltider och upplevelser
- Granit och geologi
- Vilt och jakt
- Hälsoaktiviteter och konsthandverk

Historia och kultur

INTRESSANTA BESÖKSSTÄLLEN

Ett urval av Intressanta besöksställen runt Arkelstorpsviken och Oppmannasjön:

- Barumskvinnan
- Bäckaskogsslott
- Gullyckeskär/Kungastenen
- Snapphanekorset/Store Trued
- Tjuvahällarna Snärjet
- Lerjevallens Friluftsområde
- Mölleröds Naturreservat
- Bokenäsets Naturreservat
- Brunnen Hälsoträdgård Arkelstorp

Hälsoträdgården, Arkelstorps Brunn

Foto: Kaj Göransson

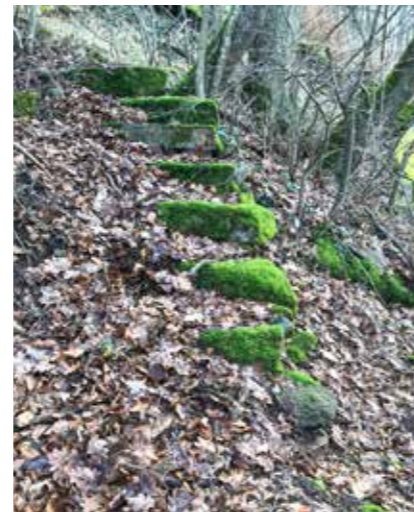
Barumskvinnan levde och verkade i bygden redan för 9000 år sedan. När hon hittades 1939 trodde arkeologerna att hon var en man, då redskap för jakt och fiske grävdes ut ur hennes grav. Det skulle visa sig senare att hon var en kvinna som hade fött ett antal barn. Hennes grav är Sveriges äldsta forngrav.

Lämningsnummer L1991:1800,
www.fornsok.se

I dessa gränsbygder fanns även många gömställen för snapphanar och historien vittnar om de många blodiga striderna mellan svenskar och danskar i dessa trakter. Snapphanekorset är ett minne efter Store Trued. Det berättas att det var en skräddare i Hjårsås som lurpassade på honom, och sköt honom på denna plats. Vänner skall ha huggit in korset i stenen där han föll.

På näset mellan Oppmannasjön och Ivösjön ligger Bäckaskogsslott. Ett besök på slottet är en resa i tid och rum. Anläggningen har sin grund i ett kloster som byggdes av Premonstratensermunkar på 1200-talet.

Vid reformationen i slutet av 1500-talet tog danskarna över och byggde ut klostret till det kringbyggda slott vi ser idag. Många historiska personer har bott och besökt Bäckaskogsslott genom åren. Mest känd är Karl XV som under många år i mitten på 1800-talet använde slottet

Stentrappan Foto: Benny Hjalmarsson
vid Tjuvahällarna.

Kunskap

Bäckaskogsslott.

som sitt lantställe sommartid.

På 1800-talet var Bäckaskogs slott även ett sommarresidens för Oskar I, som hade tre söner Karl, Oscar och August.

Ett minne av deras utflykter är Kungastenen, då de besökte Gullyckeskär och dess stenbrott.

Med hjälp av stenhuggare, har de ristat in sina namn i ett stort stenblock av röd Vångagranit.

I moderna tider njuter vi av den vackra bygden i skog och natur, i naturreservaten vid stranden till Oppmannasjön och Arkelstorpsviken samt av bygdens olika friluftsområden.

Historia och kultur

Lerjevallen.

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: BrittMarie Eriksson

Foto: BrittMarie Eriksson

BOKENÄSET

Bokenäset är ett naturreservat i 122 ha stort område med ädellövskog som domineras av bok. En stor del av bokarna i reservatet är över 100 år gamla.

Det finns en vacker skogsväg runt området, som har ett rikt djurliv med bl.a. utter, vildsvin, rådjur, hjort, och älg. Fågellivet erbjuder bl.a. nötkråka, spillkråka och mindre hackspett.

I **Länsstyrelsens beskrivning** av Bokenäset finner vi att området utgör en av Europas artrikaste områden för marksvampar och här finns minst 45 rödlistade arter, bl.a. rari-

teter som grönticka, kejsarspindling och violgubbe, men även den ytterst sällsynta rosensoppen.

Den som är historisk intresserad kan vika av från den vackra skogsvägen och upptäcka skogens väl dolda fornminnen. Ett 20-tal olika fornminnen gömmer sig väl i skogens grönska.

Varje årstid i Bokenäset ger fantastiska vandringsupplevelser. Våren med blåsippor, gulsippor och vitsippor som färglägger marken. Den mest dramatiska tiden är mellan vår och sommar, då boken spricker

ut i en härlig klorofyllgrön grönska. Just under denna tid smakar boklöven som allra godast!

Bokskogen möter oss till hösten med sprakande färger i grönt, gult, orange, brunt och rött.

Sist men inte minst, kommer den karga vintern, då träden skapar ett nytt landskap där man kan se in i skogen på ett nytt sätt. Vi upptäcker dolda kullar, stenrosen, historiska formationer och djurens stigar som ger oss en ny bild av den vackra bokskogen.

Samma stigar, men med nya berättelser....

Foto: Kaj Göransson

HÄLSOTRÄDGÅRDEN PÅ ARKELSTORPS BRUNN

Redan i början på 1600-talet användes Arkelstorps Brunn i hälsans tjänst. I slutet av förra sekelskiftet utvecklades ett glatt societetsliv och folk från när och fjärran tog sig till Arkelstorp för att dricka brunn och bada i det hälsosamma vattnet. Här fanns läkare, sköterskor och baderskor på plats. Den verkliga blomstringen nåddes så sent som på 1920-talet.

Drygt 100 år efter blomstringen har nu arbetet med hjälp av Leader Skånes Ess påbörjats, för att återskapa och anlägga Hälsoträdgården. Målet är att återskapa den verksamhet

som fanns förr, men i en modernare tappning.

Hälsoträdgården är en plats där människor kan finna lugn och ro, hitta en plats för sig själv eller i grupp. Målet är att starta upp en medicinsk rehabilitering i en tid då den psykiska ohälsan ständigt växer i alla åldersgrupper.

Forskning kring behandling av denna form av ohälsa har gett bra resultat i hälsoträdgårdar.

Trädgården byggs upp enligt SLU's forskning kring rehabilitering i en hälsoträdgård.

Åtta upplevelsevärden finns i hälsoträdgården:

Artrikedom, Rymd, Rofyllighet, Vildhet, Trygghet, Öppen yta, Social samvaro, Kulturell

Ett ekologiskt synsätt finns för verksamheten. Mycket av det som kan odlas i hälsoträdgården kan användas till matlagning eller på annat sätt ingå i det vi äter.

Hälsoträdgården lägger grunden för ett hälsosammare liv, både psykiskt och fysiskt.

SAMSPELET

Ekosystemtjänster är inget enkelt begrepp. Experter på Kristianstads kommun, Naturvårdsverket och Naturskyddsföreningen har lotsat oss i begreppet.

Det är viktigt att komma ihåg att det också finns kritik mot begreppet ekosystemtjänster, eftersom naturen inte bara finns till för vår skull, utan har ett eget existensberättigande. Naturen klarar sig mycket bra utan människan, det får vi vara ödmjuka inför.

Dagens utmaningar med stor miljöpåverkan och ständiga behov av att rätta till och reglera, kan vi komma ihåg att det är ofta då det blir fel i naturen. Vi börjar med åtgärder, när vi borde börja med att söka orsaken till behovet av åtgärden.

Vi ser skillnaden mellan en blandskog och en granplantering, eller en kortklippt gräsmatta och en äng. Vi behöver gå bort från de renodlade

Foto: BrittMarie Eriksson

granskogarna och gräsmattorna, som saknar den biologiska mångfalden och tillåta oss att blanda mer. Om vi kör ett intensivt jord- och skogsbruk måste vi låta naturen återhämta sig på naturlig väg. Om vi vill ha ett rikt fågelliv runt sjön behöver vi lämna zoner där fåglarna får vara ifred, och om vi vill ha ett rikt fiskeliv kan vi inte bara ta upp rovfisk.

Fällorna i att välja ut vissa tjänster är just att vi gärna glömmet de osynliga tjänsterna, de som inte syns och som vi inte förstår. Vi kan alltså ställa till med stor skada utan att ens förstå hur. Ett sätt som kan vara bra är att jobba med värdekedjor, att gå "bakåt" från rent vatten. T.ex: för rent vatten behövs kvävet kretslopp och för kvävet kretslopp

behövs en våtmark eller en sjö som en livsmiljö för alla organismer som deltar i kretsloppet. Eller att tänka på "producenterna" av tjänsterna: vilka är de, hur mycket plats behöver de, hur påverkas de av omgivningen, vad behövs för att de ska vara starka, har de kontakt med andra "producenter" eller är de instängda osv. Producenter är alla organismer i naturens ekosystem.

Huvudsaken är att komma ihåg att lämna tillräckligt med utrymme för det naturliga runt Viken och undvika så många störningar och föroreningar som möjligt. Naturen är väldigt bra på att återhämta sig själv. Man måste också tänka både på land och i vattnet, för där finns ett samspel.

Foto: Patrick Tollgren

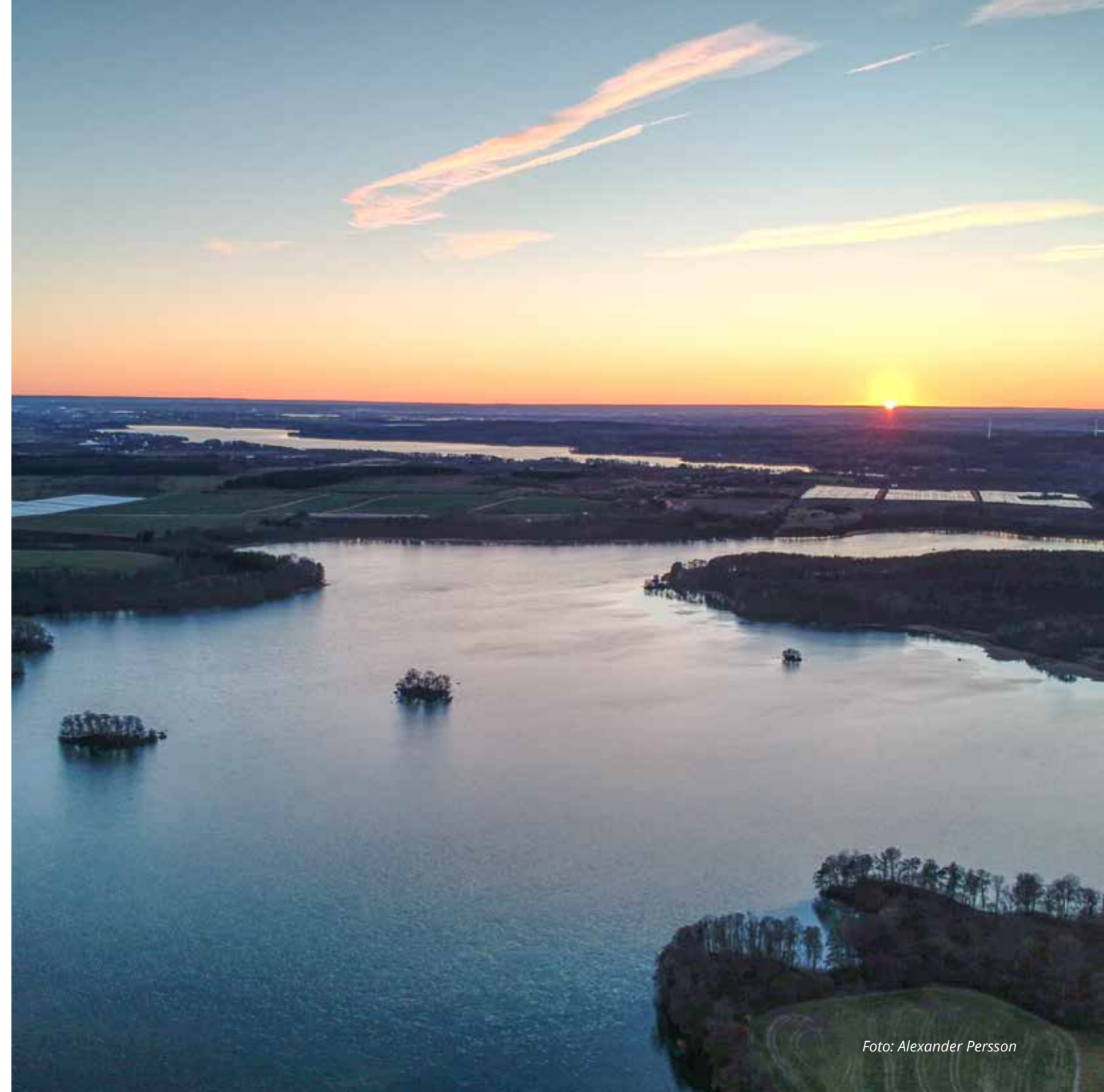
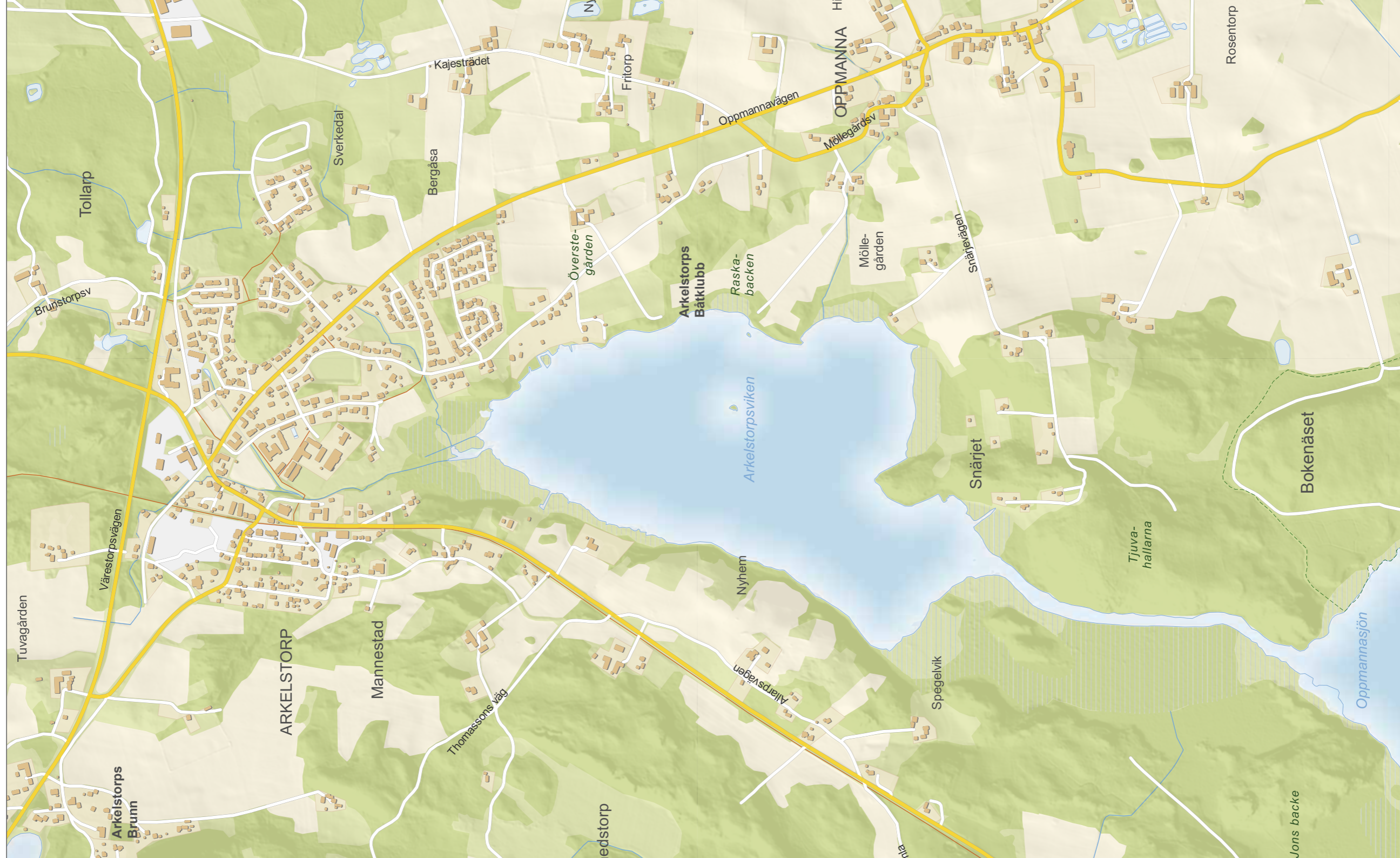

Foto: Alexander Persson

Arkelstorpsviken - En Vik i Sjöriket Skåne

0 250 500 750 1000 m

Skala 1: 12 000

© Lantmäteriet © Kristianstads kommun

Allting ska göras så enkelt som möjligt - men inte enklare.

Albert Einstein, (1879-1955).

Ett väl beskrivet problem är en bra början till en lösning. Detta var grunden i det arbete som Oppmanna Vånga Bygderåd (Sjöriket Skåne) använde sig av inför utvecklingen av bygden. Vi vet alla att delaktighet, insyn och i bästa fall möjlighet att få påverka och göra en insats ger en större tillfredsställelse än att någon annan arbetar med frågan.

Fokus i arbetet har varit att utveckla en modell som ger stor transparens, delaktighet och möjlighet att få ny kunskap kring frågor om människans påverkan på den lokala miljön och hur naturen ger tillbaka, d.v.s. Ekosystemtjänster.

Projektgrupp:

BrittMarie Eriksson, projektledare

Henric Djerf, projektledare provtagning

Margareta Hjelmqvist, projektledare

I arbetsprocessen har en styrgrupp medverkat med representanter från Kristianstad kommun, Leader Skånes Ess, Leader Sydöstra Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Högskolan Kristianstad, Oppmanna Vånga Bygderåd, Simrishamns kommun, Osby kommun och utvärderare.

Sist men viktigast - Alla deltagare som visat stort engagemang och uthållighet i processen, deltagit i aktiviteter som dagliga avläsningar av vattennivåer, flödesmätningar, provtagningar, temaaktiviteter där vi lärt oss mer om biologisk mångfald, kunskap om hur vi kan nyttja och förvalta naturen vi får ta del av i vår vardag.

Läs gärna mer på www.sjoriketskane.se/arkelstorpseven/